IN2090 – Databaser og datamodellering

02 – Relasjonsalgebra

Leif Harald Karlsen
leifhka@ifi.uio.no

Universitetet i Oslo

Hva er relasjonsalgebra?

- Vi har nå sett hvordan vi representerer data
- Ikke hvordan vi bruker dataene
- Med bruk mener vi:
  - Hente ut spesifikke data basert på én eller fler relasjoner
  - Kombinere og transformere relasjoner til nye relasjoner
- Relasjonsalgebra er et (presist/matematisk) språk for å bruke dataene beskrevet med relasjoner
- Danner fundamentet for databasespråket SQL

Relasjonsalgebra

- En algebra er en mengde med operasjoner/funksjoner
- Operasjonene/funksjonene har argumenter og resultat fra samme mengde/type
- Eksempel på en vanlig algebra: $\{+, -, \times, \div\}$ over reelle tall
  - F.eks. $(5 \times (3 + 4)) \div 4 = 8.75$
- Annet eksempel på en vanlig algebra: $\{\cap, \cup, \setminus\}$ over mengder
  - F.eks. $(\{1\} \cup (\{3, 4\} \setminus \{4, 5\})) \cap \{1, 2, 3\} = \{1, 3\}$
- *Relasjonsalgebra:* mengde med operasjoner over relasjoner
- En operasjon i relasjonsalgebra tar derfor én eller to relasjoner som argument, og returnerer en ny relasjon
- En slik algebra lar oss kombinere og hente ut data fra relasjonene

Projeksjon (π)

$$\pi_{\text{Brnavn,Etternavn}}(\texttt{Student}) =$$

Brnavn	Etternavn
evgenit	Thorstensen
peternl	Nilsen
leifhka	Karlsen

- π er unær (tar ett argument)
- Har en mengde med attributter som subskrift
- Returnerer ny relasjon med kun attributtene listet opp
- Den velger altså ut attributter
- Merk: Operasjonene *endrer* ikke de originale relasjonene i databasen, bare returnerer en ny relasjon
- Merk: Resultatet er en relasjon uten navn. Kan gi den et navn slik:

$$\texttt{StudentNavn} := \pi_{\text{Brnavn, Etternavn}}(\texttt{Student})$$

Seleksjon (σ)

$$\sigma_{\text{Emnenummer} \geq 3000 \wedge \text{AntSP} = 10}(\texttt{Kurs})$$

$=$

Fagkode	Emnernummer	Tittel	AntSP
AST	3220	Kosmologi 1	10
IN	4070	Logikk	10

- σ er også unær (tar ett argument)
- Har et uttrykk med attributt-navnene som variable som subskrift
  - Bruker symbolene $\wedge, \vee, \neg, \geq, \leq, >, <, =$ og konstanter (3000, 10, *IN*, osv.)
- Returnerer ny relasjon med kun de tuplene som tilfredstiller uttrykket
- Men samme attributter
- Den velger altså ut de radene vi er interessert i

Omdøping (ρ)

$$\rho_{\text{Tittel}\to\text{Navn},\text{AntSP}\to\text{Poeng}}(\texttt{Kurs})$$

$=$

Fagkode	Emnernummer	Navn	Poeng
IN	2090	Databaser og datamodellering	10
IN	2010	Algoritmer og datastrukturer	10
AST	3220	Kosmologi 1	10
MAT	2000	Prosjektarbeid	10
BIOS	9312	Alpine Ecology	5
IN	4070	Logikk	10

- ρ er også unær (tar ett argument)
- Har en mengde med attributt-pil-attributt som subskrift
- $A \to B$ sier at A skal omdøpes til B
- Returnerer ny relasjon med nye attributt-navn ihht. omdøpingene
- Endrer ellers ingenting
- Enkelte kilder bruker en litt annen syntaks

Eksempel: Unære operasjoner

Kurs

Fagkode	Emnernr	Tittel	AntSP
IN	2090	Databaser og datamodellering	10
IN	2010	Algoritmer og datastrukturer	10
AST	3220	Kosmologi 1	10
MAT	2000	Prosjektarbeid	10
IN	4070	Logikk	10
BIOS	9312	Alpine Ecology	5
IN	5800	Declarative data engineering	10
MAT	4500	Toplogi	10
IN	4230	Nettverk	10

Finn tittel på alle informatikk-masterkurs:

$$\rho_{\texttt{Tittel}\rightarrow\texttt{IfiMasterKurs}}\left(\pi_{\texttt{Tittel}}\left(\sigma_{\texttt{Fagkode}=\text{'IN'}\wedge\texttt{Emnenummer}\geq 4000}\left(\texttt{Kurs}\right)\right)\right)$$

$=$

Fagkode	Emnernr	Tittel	AntSP
IN	2090	Databaser og datamodellering	10
IN	2010	Algoritmer og datastrukturer	10
AST	3220	Kosmologi 1	10
MAT	2000	Prosjektarbeid	10
IN	4070	Logikk	10
BIOS	9312	Alpine Ecology	5
IN	5800	Declarative data engineering	10
MAT	4500	Toplogi	10
IN	4230	Nettverk	10

Kartesisk produkt ($\times$)

$$\texttt{Student} \times \texttt{Karakter} =$$

Brnavn	Navn	Etternavn	Adresse	Student	Fagkode	Emnenummer	Kara
evgenit	Evgenij	Thorstensen	Gateveien 1a	evgenit	IN	2090	B
evgenit	Evgenij	Thorstensen	Gateveien 1a	peternl	AST	3220	A
evgenit	Evgenij	Thorstensen	Gateveien 1a	evgenit	IN	2010	B
evgenit	Evgenij	Thorstensen	Gateveien 1a	leifhka	IN	2090	B
evgenit	Evgenij	Thorstensen	Gateveien 1a	leifhka	MAT	2000	C
peternl	Petter	Nilsen	Stedplassen 23	evgenit	IN	2090	B
peternl	Petter	Nilsen	Stedplassen 23	peternl	AST	3220	A
peternl	Petter	Nilsen	Stedplassen 23	evgenit	IN	2010	B
peternl	Petter	Nilsen	Stedplassen 23	leifhka	IN	2090	B
peternl	Petter	Nilsen	Stedplassen 23	leifhka	MAT	2000	C
leifhka	Leif H.	Karlsen	Bergfjellet 42	evgenit	IN	2090	B
leifhka	Leif H.	Karlsen	Bergfjellet 42	peternl	AST	3220	A
leifhka	Leif H.	Karlsen	Bergfjellet 42	evgenit	IN	2010	B
leifhka	Leif H.	Karlsen	Bergfjellet 42	leifhka	IN	2090	B
leifhka	Leif H.	Karlsen	Bergfjellet 42	leifhka	MAT	2000	C

- $\times$ er binær (tar to argumenter)
- Returnerer ny relasjon med:
  - Alle attributtene til begge relasjonene
  - Alle kombinasjoner av tupler fra de to relasjonene

Eksempel: Kartesisk produkt ($\times$)

Finn info om alle studenter og deres karakterer:

$\sigma_{\text{Brnavn}=\text{Student}}$ (

Brnavn	Navn	Etternavn	Adresse
evgenit	Evgenij	Thorstensen	Gateveien 1a
peternl	Petter	Nilsen	Stedplassen 23
leifhka	Leif H.	Karlsen	Bergfjellet 42

$\times$

Student	Fagkode	Emnenummer	Kara
evgenit	IN	2090	B
peternl	AST	3220	A
evgenit	IN	2010	B
leifhka	IN	2090	B
leifhka	MAT	2000	C

)

=

Brnavn	Navn	Etternavn	Adresse	Student	Fagkode	Emnenummer	Kara
evgenit	Evgenij	Thorstensen	Gateveien 1a	evgenit	IN	2090	B
evgenit	Evgenij	Thorstensen	Gateveien 1a	peternl	AST	3220	A
evgenit	Evgenij	Thorstensen	Gateveien 1a	evgenit	IN	2010	B
evgenit	Evgenij	Thorstensen	Gateveien 1a	leifhka	IN	2090	B
evgenit	Evgenij	Thorstensen	Gateveien 1a	leifhka	MAT	2000	C
peternl	Petter	Nilsen	Stedplassen 23	evgenit	IN	2090	B
peternl	Petter	Nilsen	Stedplassen 23	peternl	AST	3220	A
peternl	Petter	Nilsen	Stedplassen 23	evgenit	IN	2010	B
peternl	Petter	Nilsen	Stedplassen 23	leifhka	IN	2090	B
peternl	Petter	Nilsen	Stedplassen 23	leifhka	MAT	2000	C
leifhka	Leif H.	Karlsen	Bergfjellet 42	evgenit	IN	2090	B
leifhka	Leif H.	Karlsen	Bergfjellet 42	peternl	AST	3220	A
leifhka	Leif H.	Karlsen	Bergfjellet 42	evgenit	IN	2010	B
leifhka	Leif H.	Karlsen	Bergfjellet 42	leifhka	IN	2090	B
leifhka	Leif H.	Karlsen	Bergfjellet 42	leifhka	MAT	2000	C

Join ($\bowtie$)

$$\texttt{Student} \bowtie_{\text{Brnavn}=\text{Student}} \texttt{Karakter}$$

$=$

Brnavn	Navn	Etternavn	Adresse	Student	Fagkode	Emnenummer	Kara
evgenit	Evgenij	Thorstensen	Gateveien 1a	evgenit	IN	2090	B
evgenit	Evgenij	Thorstensen	Gateveien 1a	evgenit	IN	2010	B
peternl	Petter	Nilsen	Stedplassen 23	peternl	AST	3220	A
leifhka	Leif H.	Karlsen	Bergfjellet 42	leifhka	IN	2090	B
leifhka	Leif H.	Karlsen	Bergfjellet 42	leifhka	MAT	2000	C

- $\bowtie$ er binær (tar to argumenter)
- Har en mengde med attributt-$=$-attributt som subskrift
- $A = B$ sier at A skal være lik B i resultatet
- Kan også ha mer generelle uttrykk (slik som for σ)
- Returnerer ny relasjon med alle kombinasjoner av tupler fra de to relasjonene som tilfredstiller uttrykket (med alle attributtene fra begge relasjonene)
- Merk: $R \bowtie_e P$ er ekvivalent med $\sigma_e(R \times P)$.

Eksempel: Join ($\bowtie$)

Finn karakterer med all info om kurset:

$\pi_{\text{Student, Fagkode, Emnenummer, Karakter, Tittel, AntSP}}($

Student	Fagkode	Emnenummer	Kara
evgenit	IN	2090	B
peternl	AST	3220	A
evgenit	IN	2010	B
leifhka	IN	2090	B
leifhka	MAT	2000	C

$\bowtie_{\text{Fagkode} = \text{Fagkode} \wedge \text{Emnenummer} = \text{Emnenummer}}$???

$\rho_{\text{Fagkode} \to \text{Kode}, \text{Emnenummer} \to \text{Nummer}}$

Fagkode	Emnernummer	Tittel	AntSP
IN	2090	Databaser og datamodellering	10
IN	2010	Algoritmer og datastrukturer	10
AST	3220	Kosmologi 1	10
MAT	2000	Prosjektarbeid	10
BIOS	9312	Alpine Ecology	5
IN	4070	Logikk	10

$)$

$=$

Student	Fagkode	Emnenummer	Kara	Kode	Nummer	Tittel	AntSP
evgenit	IN	2090	B	IN	2090	Databaser og datamodellering	10
peternl	AST	3220	A	AST	3220	Kosmologi 1	10
evgenit	IN	2010	B	IN	2010	Algoritmer og datastrukturer	10
leifhka	IN	2090	B	IN	2090	Databaser og datamodellering	10
leifhka	MAT	2000	C	MAT	2000	Prosjektarbeid	10

Eksempel: Join ($\bowtie$)

Finn karakterer med all info om kurset:

$$\pi_{\text{Student, Fagkode, Emnenummer, Karakter, Tittel, AntSP}}\Big(\\ Karakterer \\ \bowtie_{\text{Fagkode} = \text{Kode} \wedge \text{Emnenummer} = \text{Nummer}} \\ \rho_{\text{Fagkode} \to \text{Kode}, \text{Emnenummer} \to \text{Nummer}}\ (Kurs)\\ \Big)$$

$=$

Student	Fagkode	Emnenummer	Kara	Tittel	AntSP
evgenit	IN	2090	B	Databaser og datamodellering	10
peternl	AST	3220	A	Kosmologi 1	10
evgenit	IN	2010	B	Algoritmer og datastrukturer	10
leifhka	IN	2090	B	Databaser og datamodellering	10
leifhka	MAT	2000	C	Prosjektarbeid	10

Naturlig join ($\star$)

Student	Fagkode	Emnenummer	Kara
evgenit	IN	2090	B
peternl	AST	3220	A
evgenit	IN	2010	B
leifhka	IN	2090	B
leifhka	MAT	2000	C

$\star$

Fagkode	Emnernummer	Tittel	AntSP
IN	2090	Databaser og datamodellering	10
IN	2010	Algoritmer og datastrukturer	10
AST	3220	Kosmologi 1	10
MAT	2000	Prosjektarbeid	10
BIOS	9312	Alpine Ecology	5
IN	4070	Logikk	10

$=$

Student	Fagkode	Emnenummer	Kara	Tittel	AntSP
evgenit	IN	2090	B	Databaser og datamodellering	10
peternl	AST	3220	A	Kosmologi 1	10
evgenit	IN	2010	B	Algoritmer og datastrukturer	10
leifhka	IN	2090	B	Databaser og datamodellering	10
leifhka	MAT	2000	C	Prosjektarbeid	10

- $\star$ er binær (tar to argumenter)
- Utfører en join på alle attributter med likt navn (og velger ut én kopi av hver)
- Dersom ingen attributter har likt navn får man det kartesiske produktet ($\times$)
- Må bruke ρ dersom enten:
  - Man ønsker å joine på attributter med ulikt navn (bruker ρ for å gjøre dem like)
  - Man ønsker ikke å joine på to attributter som har likt navn (bruker ρ for å gjøre dem ulike)

Snitt, union og differanse ($\cap, \cup, \setminus$)

Bachelorkurs

Fagkode	Emnernr	Tittel	AntSP
IN	2090	Databaser og datamodellering	10
IN	2010	Algoritmer og datastrukturer	10
AST	3220	Kosmologi 1	10
MAT	2000	Prosjektarbeid	10

Masterkurs

Fagkode	Emnernr	Tittel	AntSP
IN	4070	Logikk	10
BIOS	9312	Alpine Ecology	5
IN	5800	Declarative data engineering	10
MAT	4500	Toplogi	10

$\texttt{Bachelorkurs} \cup \texttt{Masterkurs} =$

Fagkode	Emnernr	Tittel	AntSP
IN	2090	Databaser og datamodellering	10
IN	2010	Algoritmer og datastrukturer	10
AST	3220	Kosmologi 1	10
MAT	2000	Prosjektarbeid	10
IN	4070	Logikk	10
BIOS	9312	Alpine Ecology	5
IN	5800	Declarative data engineering	10
MAT	4500	Toplogi	10

- $\cup, \cap$ og $\setminus$ er alle binær (tar to argumenter)
- Utfører vanlig union, snitt og differanse på mengden av tupler
- Krever at begge argument-relasjonene har samme signatur (attributt-navn og typer)

Større eksempel

Karakter

Student	Fagkode	Emnenummer	Kara
evgenit	IN	3220	A
evgenit	IN	2090	D
peternl	AST	3220	A
evgenit	IN	2010	B
leifhka	IN	2090	C
peternl	MAT	2000	A
leifhka	MAT	2000	E
erihan	IN	2090	A

Student

Brnavn	Navn	Etternavn	Adresse
evgenit	Evgenij	Thorstensen	Gateveien 1a
peternl	Petter	Nilsen	Stedplassen 23
leifhka	Leif H.	Karlsen	Bergfjellet 42
idamo	Ida	Mo	Knutekrysset 78b
erihan	Erik	Hansen	Bryggekaia 4

Finn navn på alle studenter som kun har fått A'er:

$$\pi_{\texttt{Navn},\texttt{Etternavn}}((\pi_{\texttt{Student}}(\sigma_{\texttt{Kara}=\texttt{'A'}}(\texttt{Karakter})) \setminus \pi_{\texttt{Student}}(\sigma_{\texttt{Kara}\neq\texttt{'A'}}(\texttt{Karakter}))) \bowtie_{\texttt{Brnavn}=\texttt{Student}} \texttt{Student})$$

$=$

Student	Fagkode	Emnenummer	Kara
evgenit	IN	3220	A
evgenit	IN	2090	B
peternl	AST	3220	A
evgenit	IN	2010	B
leifhka	IN	2090	B
peternl	MAT	2000	A
leifhka	MAT	2000	C
erihan	IN	2090	A

Takk for nå!